

Inspiration

til dialog om dagplejen

Derfor dagpleje

af Jakob Sølvhøj, formand i Pædagogisk sektor, FOA.

– til politikere og forvaltning

Forældre har i dag helt andre ønsker til deres 0-2 årige børns dagtilbud, end de havde for bare 10 år siden. Det har politikerne også. Omsorgen for børnene er stadig central, men der er samtidig et øget fokus på ansvaret for at fremme børns trivsel, udvikling og læring, som det hedder i lovens formålsbestemmelse for dagtilbud. Der er en voksende anerkendelse af dagtilbuddenes væsentlige bidrag til at fremme de grundlæggende sociale, motoriske og sproglige kompetencer, der har så afgørende betydning for børns opvækst og videre liv.

Dagplejen har udviklet sig fra for år tilbage at være hjemmegående husmødre, der passede naboernes børn til de skulle i skole, til at være et tidssvarende pædagogisk dagtilbud for børn i 0-2 års alderen. Dagplejernes løbende sparring med dagplejepædagoger sikrer en konstant udvikling af deres pædagogiske arbejde med børnene. Der arbejdes professionelt med de pædagogiske læreplaner og mange dagplejere har i dag stor lyst til at tage uddannelse og dygtiggøre sig i sit fag.

I denne avis har vi samlet en række interviews med ledere og ansatte i dagplejen, forskere fra Aarhus universitet og en borgmester fra det midtjyske. Fokus i interviewene er

på dagplejens særlige kvaliteter, og på dagplejen som et moderne dagtilbud, der udvikler sig i rivende fart.

Det er vores håb, at avisen vil give anledning til drøftelser i jeres kommune, om hvilken fremtid, I ser for dagplejen. I FOA synes vi, at dagplejen fortjener den debat, fordi dagplejen med det hjemlige miljø, en fast voksen gennem hele dagen, den lille børnegruppe og supervision af dagplejepædagoger, har noget særligt at tilbyde de helt små børn.

I FOA organiserer vi ansatte i både dagpleje og daginstitutioner, og synes, det er vigtigt, at man som forældre kan vælge det dagtilbud, der passer bedst til netop ens eget barn. Vi oplever desværre, at denne valgmulighed i nogle kommuner indskrænkes af de meget drastiske besparelser, der gennemføres i den kommunale dagpleje. Vi er bekymrede for en udvikling, der risikerer at sætte års udviklingsarbejde over styr og åbne banen for private pasningsordninger, der ikke er omfattet af lovens kvalitetskrav. Med denne avis ønsker vi i FOA at bidrage med inspiration til en lokal dialog om dagplejens udvikling. Jeg håber, at mange vil tage imod denne opfordring til at deltage i dialogen. ■

Topkarakter til dagplejen i Vejen

Et højkvalitets-tilbud og et overbevisende eksempel på god praksis. Sådan lyder det fra professor Niels Egelund, der er begejstret efter besøg i dagplejen i Vejen Kommune. Professoren er leder af den task force, der snart afleverer en rapport med bud på fremtidens dagtilbud. Her vil eksemplet fra Vejen indgå – til inspiration for andre.

Af Trine Kit Jensen

Niels Egelunds forskningsfelt er folkeskolen og specialpædagogik, og hans egne børn gik i vuggestue. Dagplejen kendte han ikke meget til før turen til Vejen i juni sidste år. Men han kendte godt fordommene: At det er en nødløsning i kommuner med mangel på pasningstilbud, og at dagplejerne er lavtuddannede kvinder uden kompetence og engagement, der tager jobbet, fordi de ikke kan få andet.

- Vi kender alle sammen billedet af en gruppe dagplejemødre, der sidder med en termokande kaffe i en park eller et legeanlæg og hygger sig med hinanden, mens børnene leger for sig selv, siger han..

Men det forudfattede billede blev der vendt godt og grundigt op og ned på i Vejen. Sammen med task forcen besøgte Niels Egelund her dagplejer Asta Kjeldahl Þórsdóttir, fast holdepunkt for en flok små størrelser i alderen 0-3 år.

- Dét var en kvinde, der var enormt bevidst om udviklingspsykologi og småbørnspædagogik, og jeg så ikke dagplejen som en erstatning for vuggestuepladser. Det var et højkvalitets-tilbud, siger han.

Niels Egelund bed bl.a. mærke i, at Asta Kjeldahl Þórsdóttir sørger for afveksling i børnenes hverdag på en meget struktureret facon. Små kufferter med remedier til forskellige typer af aktivitet står f.eks. altid klar til brug, så aktiviteter, der passer til vind og vejr, tid på dagen og børnenes behov lynhurtigt kan sættes i værk.

Han var også begejstret for de mange kvadratmeter i dagplejen – og for haven. Den er i høj grad indrettet på

børnenes præmisser og giver gode muligheder for udfoldelse, oplevelser og læring, tilpasset deres alder. Mens de yngste leger med sand, kan de ældste f.eks. udfordre sig selv ved at hoppe rundt og lave balancelege.

- Alt i alt var der tale om et utroligt lækkert og indbydende miljø, og man kunne tydeligt mærke, at hjemmet var organiseret, så det passede specifikt til småbørn, siger han.

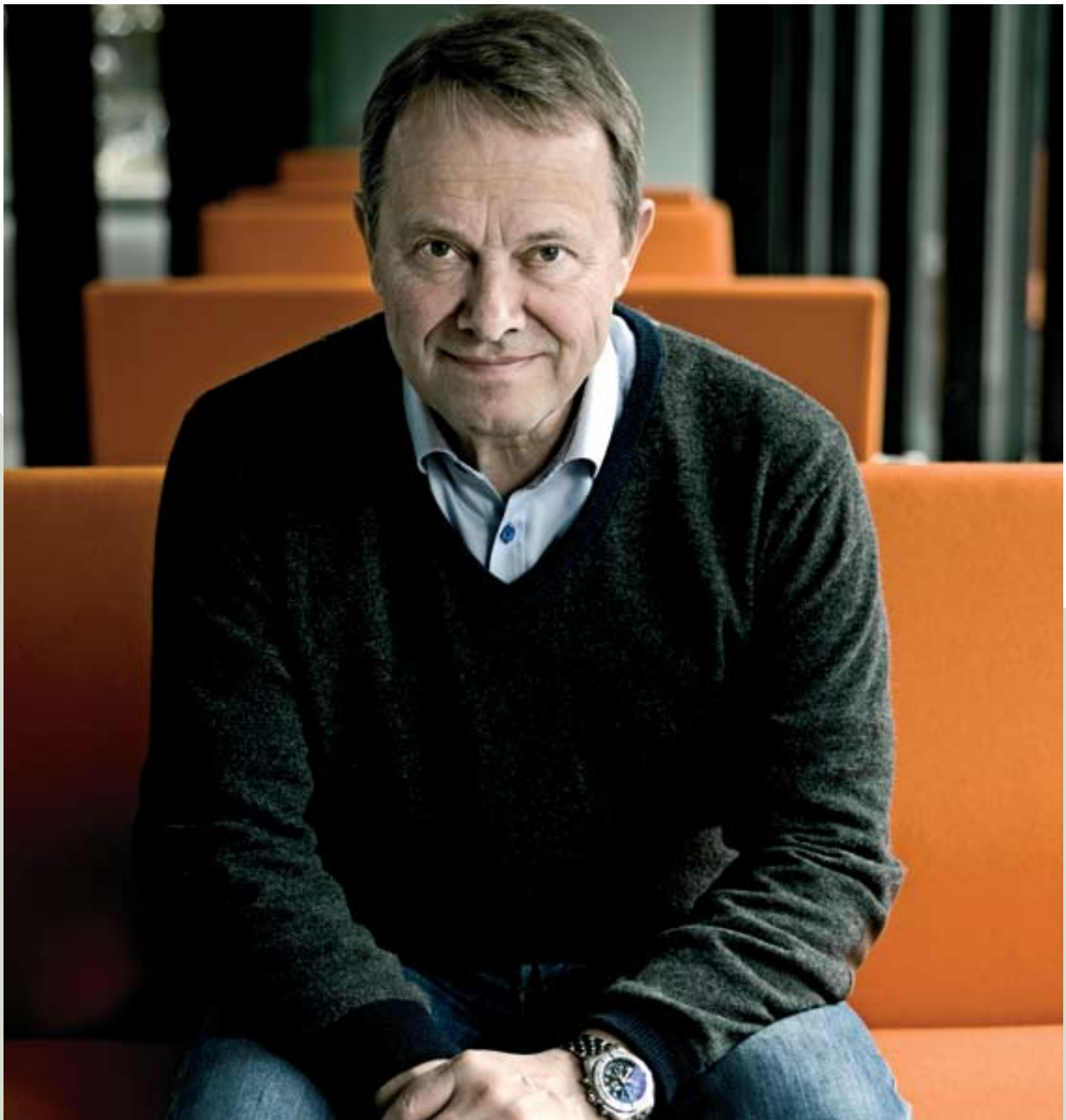
Høj grad af støtte og opbakning

I Vejen mødte Niels Egelund også dagplejepædagogen Annie Hindbo og var et smut omkring børnehuset, der fungerer som gæstehus. Når en dagplejer i kommunen er syg, på ferie eller på kursus tager et hold dagplejere her sig af hele hendes børnegruppe, og stedet rummer også en heldagslegestue.

- Samlet fik jeg det indtryk, at man i kommunen er meget bevidst omkring, at dagplejen skal være et kvalitetsfuldt tilbud. Der er en høj grad af støtte og opbakning til dagplejerne, både fra de pædagoger, som har tilsynet og fra den person i forvaltningen, som står for den overordnede planlægning og budgetterne, siger han.

Han roser også kommunen for dens uddannelsespolitik på dagpleje-området.

- Man støtter selvfølgelig dagplejerne i starten af deres virksomhed, og er de dedikerede og stabile får efter et stykke tid et uddannelsesstilbud. På den måde følger man kontinuerligt op og får altså efterhånden et korps af gan-

ske veluddannede dagplejere, der ofte bliver i jobbet i lang tid, fortæller han.

Den pædagogiske task force, som Niels Egelund står i spidsen, har især fokus på læring og inklusion, og i forhold til udsatte børn har dagpleje-konceptet gode kort på hånden, mener professoren.

- I et lille miljø med meget tæt kontakt til en enkelt voksen er det alt andet lige nemmere at arbejde med børn, der f.eks. har udviklingsforstyrrelser eller kontaktvanske-

ligheder. I en vuggestue vil de typisk skulle forholde sig til i hvert fald 2-3 voksne, og der vil hele tiden være en lang række andre børn omkring dem, siger han.

Konklusionen er klar

Task forcen blev nedsat i april 2011 af den tidligere regering. Siden har de i alt seks medlemmer set på en række forskellige dagtilbud landet over, og resultatet af arbejdet bliver samlet i en rapport, der præsentere-

res på en konference 21. maj. Rapporten vil rumme eksempler på god praksis til inspiration ude i kommunerne. Og efter besøget i dagplejen i Vejen er konklusionen klar.

- Der er ingen tvivl om, at den kommer til at indgå som et eksempel på god praksis, fordi det var så overbevisende, siger Niels Egelund og tilføjer i samme åndedrag:

- Hvis jeg lige nu selv havde børn i den alder ville jeg ønske, at jeg kunne sende dem i en dagpleje som den, vi så dér. ■

Dagpleje kommer under forsker-lup

90 procent af alle børn bliver institutionaliserede før de fylder et år. Det er derfor uendelig vigtigt, at de i vuggestuer og dagpleje bliver mødt af engagerede mennesker, som forstår af skabe en passioneret, intim kontakt, der giver dem tryghed. Den tryghed, som mor eller far ville have skabt, hvis vores samfund så anderledes ud.

Sådan lyder det med eftertryk fra Ole Henrik Hansen, der forsker i det 0-3 årige børneliv, barnets første sprog, karakteren

og betydningen af interaktionen mellem voksen og barn.

Under interviewet på Institut for Uddannelse og Pædagogik i Emdrup viser han konstant små videoklip med eksempler på god eller manglende kontakt mellem voksne og børn. Han jonglerer også med en model af den lille hjerne. Begge dele for at illustrere, hvor afgørende de rigtige stimuli er for barnets velbefindende og udvikling.

I forældrenes fravær er det pædagoger

En lille gruppe børn, tæt kontakt til kun én voksen og en klar pædagogisk plan. Det giver de bedste forudsætninger for, at vuggestuebørn trives og udvikler sig, viser et forskningsprojekt. Manden bag er cand. pæd. og ph.d.-stipendiat Ole Henrik Hansen. Han vil nu også se nærmere på dagplejen for at finde ud af, hvad rammerne her betyder for de 0-3 årige.

Af Trine Kit Jensen

og dagplejere, der må træde til for at give barnet den nødvendige opmærksomhed og opfylde de elementære behov, lyder det fra forskeren. Det barnet har brug for er i de første leveår først og fremmest omsorg eller "pædagogisk kærlighed", som Ole Henrik Hansen kalder det. Men de voksne i vuggestuer og dagpleje skal også "åbne verden for børnene – og åbne børnene for verden".

- Børnene skal lære. De skal undervises og trækkes ind i den viden, voksne mennesker har.

Det er de helt vilde med, siger han.

Endelig skal børnene opdrages – eller socialiseres, slår Ole Henrik Hansen fast.

- Vi lever i et land, hvor "fri leg" er meget populært. Men leg er aldrig fri. Hvis de voksne ikke går ind og regulerer fællesskabet, er det de stærke børn, der bestemmer, planlægger legen og giver de andre roller. Børn har brug for at blive reguleret, og det kan den dygtige pædagog eller dagplejer gøre helt uden at skælde ud. Hun kan gøre det alene med sin stemme og sin måde at være til stede på, siger han.

Stor forskel på voksenkontakt

Med andre ord er der nok at tage fat på for personalet i dagtilbuddene. Men får børnene her den opmærksomhed de har brug for og fortjener?

Det har Ole Henrik Hansen som led i

et ph.d.-projekt undersøgt i ni forskellige vuggestuer. Her mødte han klokken syv om morgenen og fulgte en række udvalgte børn til de blev hentet.

Undersøgelsen viste, at børnene nogle steder havde 21 minutters voksenkontakt i timen, mens de i værste fald måtte nøjes med tre minutter. Den bedste voksenkontakt havde børnene i vuggestuer, hvor de var delt op i små grupper på f.eks. fem - med én pædagog, der havde en klar og organiseret plan for sit arbejde.

- Her er pædagogen tæt på børnene. Hun kan overskue at give den kærlighed og omsorg, der skal til, og samtidig er hun i stand til at planlægge aktiviteterne, så de rammer sylespidst ind i børnenes udviklingstrin, siger Ole Henrik Hansen.

Han observerede også, at der i små børnegrupper er et andet interaktionsmønster end i store grupper med op til 12 børn. Den voksne har en mere åben dialog med børnene, og der er i højere grad plads til, at det enkelte barn får lov at udtrykke sig og tale, fortæller han.

Dagpleje skal udforskes

Som forsker har Ole Henrik Hansen indtil nu kun beskæftiget sig med vuggestuerne. Men i et nyt projekt inddrager han også dagplejen, hvor halvdelen af de 0-3 årige bliver passet.

Første del af projektet består af en spør-

geskemaundersøgelse, hvor både dagplejere og vuggestuepædagoger i Storkøbenhavn bliver spurgt ud om deres forhold til f.eks. omsorg, læring og forældresamarbejde.

Senere er det planen, at Ole Henrik Hansen sammen med en studentermedhjælper vil foretage feltstudier i dagplejen, på samme måde som han har gjort det i vuggestuerne.

- Hvad der sker i dagplejen er aldrig rigtig blevet udforsket, så vi vil lave nogle etnografiske undersøgelser, hvor vi sætter os ned og noterer, hvad vi ser, siger han.

Mens resultatet af spørgeskemaundersøgelsen snart ligger klar, går feltstudierne i dagplejen tidligst i gang i eftersommeren. Der går derfor et stykke tid, før Ole Henrik Hansen for alvor kan sige "noget klogt" om dagplejen. På baggrund af sine vuggestueobservationer vurderer han dog umiddelbart, at dagplejen grundlæggende har en god setting, når det handler om at understøtte de små børns trivsel og udvikling.

- Med få børn og én voksen har den ihverfald rammerne til det. Det spændende er så, om dagplejen griber chancen. Om den formår at åbne verden for børnene og skabe nogle aktiviteter, der gør at de kommer i trivsel og er modtagelige for læring, siger han. ■

Dagplejepædagog med mange opgaver

Konsulent, sparringspartner, organisator og tovholder. Sådan beskriver Lone Petersen sine rolle som dagplejepædagog i Odsherred Kommune, hvor hun sammen med seks kolleger er med til at kvalitetssikre og sørge for udvikling af dagplejen.

Af Trine Kit Jensen

Lone Petersen har været dagplejepædagog i Odsherred Kommune i 13 år. I den periode er holdet af dagplejere blevet fagligt dygtigere, og det løft har betydet, at dagplejepædagogernes arbejdsopgaver har forandret sig. De er ikke længere "kun" "børnekyndige", men spiller i dag på flere strenge.

- I starten havde vi faste, aftalte konsultationer hos dagplejerne og kom lige meget hos alle for at give råd og vejledning om børns udvikling og forældresamarbejde. Sådan er det ikke længere. I takt med, at dagplejerne er blevet bedre uddannet, kan de tackle mere selv. Nu har vi derfor et andet fokus og prioriterer vores tid på en anden måde, siger Lone Petersen.

Rådgivning ude i det enkelte dagplejer er naturligvis stadig en vigtig del af pædagogernes arbejde. Men i dag foregår konsultationerne i højere grad, når der er et specifikt behov, og vejledningen har fået flere facetter, fortæller Lone Petersen.

- Dagplejerne kan f.eks. have børn med særlige vanskeligheder, hvor det er ekstra vigtigt, at vi støtter op, og der kan også være børn, som skal indstilles til Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, siger hun.

I samspejlet med dagplejerne lægger Lone Petersen vægt på en ligeværdig dialog. Hun ser ikke sig selv som kontrolant, men som konsulent og professionel sparringspartner.

- Dagplejerne kender deres børn godt, fordi de har dem til daglig, men nogle gange kan man se noget andet,

når man kommer udefra. Til hverdag går dagplejerne alene med børnene uden kolleger. De har derfor brug for sparring og faglig udveksling – og for f.eks. at dele den frustration, man som dagplejer kan have, når et barn har det svært, siger hun..

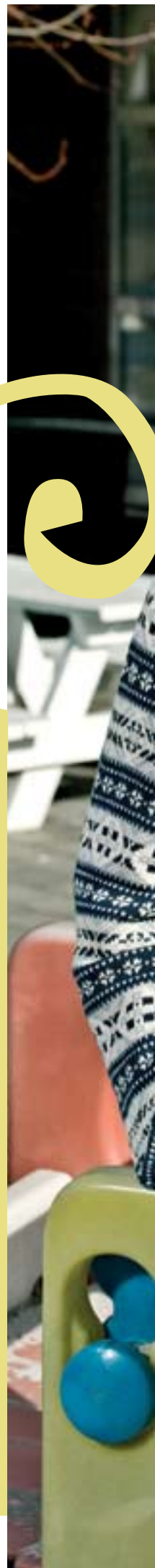
Ligesom alle andre har dagplejere også brug for anerkendelse, understreger Lone Petersen. At få at vide, når de gør det godt. Anerkendelse motiverer, og ligesom den professionelle sparring er velfortjente skulderklap med til at sikre kvaliteten og udviklingen i dagplejen, mener hun.

Skaber rum og muligheder

I Odsherred Kommune er mangfoldigheden i dagplejen stor. Der er sprogdagplejer, naturdagplejer og dagplejer med særligt fokus på f.eks. idræt, kost eller for tidligt fødte børn.

Dagplejerne samles efter kompetencer og interesser i netværksgrupper, som én eller to dagplejepædagoger organiserer og er tovholdere på. Her sørger de for at formidle relevant faglig inspiration. Det kan i netværket af sprogdagplejere f.eks. være uddeling af kufferter med bøger og billeder, der er gode at snakke ud fra. Eller det kan være et specialkursus i den sproglige udvikling hos 0-3 årige.

Den viden, der er i netværksgrupperne, bliver ikke i et lukket forum, men er noget alle dagplejere og børn får glæde af. Kører legestuerne f.eks. et tema om vand, opfor-

dres grupperne hver især til at bidrage, så emnet pædagogisk bliver foldet bredt ud og fællesskabet styrkes.

- Dagplejerne kan noget forskelligt, så det er også vores opgave at skabe rum og mulighed for, at de kan sparre med hinanden og vidensdele på kryds og tværs af netværksgrupperne, siger Lone Petersen.

Ingen dagpleje uden pædagoger

Det er ikke kun dagplejerne i Odsherred, der i dag ved mere om børn og deres udvikling end de gjorde tidligere. Det har flere steder i landet ført til, at dagplejepædagoger bliver spare-objekter, fordi de betragtes som overflødige.

Men i den vestsjællandske kommune er det holdningen, at der ikke er nogen dagpleje uden dygtige pædagoger på sidelinjen, og den indstilling er Lone Petersen glad for. Ikke bare på sine egne og kollegernes vegne, men også for dagplejernes og børnenes skyld.

- Hvis et fodboldhold kører godt, fyrer man jo heller ikke træneren, siger hun. ■

Ledelse til alles bedste

Som dagplejeleder har Anette Haudal det overordnede ansvar for, at 464 børn i 111 dagplejer rundt omkring i Odsherred Kommune alle sammen trives. En stor, men langt fra umulig opgave, når medarbejderstaben føler sig værdsat og får lov at bringe kompetencerne i spil.

Af Trine Kit Jensen

Fra dagplejekontoret på Vesterlyngvej 8 kan Anette Haudal af gode grunde ikke kigge samtlige dagplejere over i skulderen i hverdagen for at tjekke kvaliteten af det pædagogiske arbejde. Derfor styrer hun tropperne ud fra en filosofi om, at alle har et grundlæggende behov for at føle sig kompetente, afholdte og betydningsfulde.

- Hvis dagplejerne får næring til at få det behov dækket, skaber det udvikling, arbejdsglæde og sammenhold. De skal have medindflydelse og lov til at løse opgaver, som de selv finder meningsfulde. Det udløser kvalitet i arbejdet og giver det gode børneliv, siger hun.

Udgangspunktet for det pædagogiske arbejde i Odsherred Kommune er de personlige og faglige profiler, som alle dagplejere får tegnet. Den personlige profil gør dem klogere på, hvem de er som mennesker og hvilke opgaver, de er specielt gode til at løse. I den faglige profil beskriver de særlige kompetence-områder eller interesser, der kan være alt fra sund kost over sprog, natur og idræt til for tidligt fødte børn.

Med profilerne bliver der slået to fluer med ét smæk. Dagplejeren kommer til at arbejde med dét, hun brænder allermost for, og det bliver lettere for forældrene at

finde lige præcis den dagpleje, der er den rigtige for deres barn.

- Det bedste for barnet er altid, at forældre og dagpleje matcher hinanden, siger Anette Haudal.

Men det stopper ikke her. Alle dagplejere er organiseret i netværk ud fra deres interesser og kompetencer. Her bliver ilden holdt ved lige, og deltagerne i de enkelte netværksgrupper deler ikke bare viden og erfaringer indbyrdes. De går også forrest, når der i dagplejen bliver sat fokus på netop deres interessefelt.

- Lige nu har vi f.eks. særligt fokus på behovet for idræt og sund kost, fordi flere og flere børn bevæger sig for lidt og bliver overvægtige. Jeg forventer ikke, at alle 111 dagplejere straks tænder. Men måske er der 10 dagplejere, som gerne vil have en idrætsuddannelse og 15, som gerne vil arbejde med kost. De er så med til at motivere andre, så vi i den sidste ende får alle med. Det smitter på den gode måde, fortæller dagplejelederen.

Gør mere end forventet

Anette Haudal indkalder med jævne mellemrum alle dagplejere til dialogmøder. Det sker hver gang, der sættes nye mål i

dagplejen, eller når noget nyt og vigtigt på børnefronten er "oppe i tiden".

Her står dagplejelederen ikke og holder foredrag i timevis. Hun lægger vægt på at involvere og engagere sine medarbejdere, så de oplever at få ejerskab af dagplejen som institution, og den strategi giver pote. Ikke bare på møderne, men også når de vender tilbage til den daglige dont.

- Jeg kan blive helt forpustet af alle de gode idéer, der kommer, og rigtig mange udfylder opgaver langt ud over, hvad man kan forvente – også uden for arbejdstid, siger hun.

For hele tiden at have styr på, hvad der sker ude i dagplejen, holder Anette Haudal hver morgen "stand up-komsammen" med det administrative personale og de syv dagplejepædagoger, der til daglig har den tætte kontakt med dagplejerne.

- Her bliver der samlet op på, hvad der foregår ude i hjemmene, og vi får klarhed over, om nogen har brug for hjælp, siger hun.

På morgensamlingerne bliver det også aftalt, hvem der informerer dagplejere og forældre, hvis et barn f.eks. er kommet til skade dagen før.

- I de situationer er det supervigtigt at in-

formere alle. Men i almindelige telefonkæder kan en myg hurtigt blive til en elefant. Derfor sørger vi for, at alle får dem samme besked, siger dagplejelederen.

Lidt distance er godt

Anette Haudal bruger ikke al sin tid på Vesterlyngvej. F.eks. besøger hun alle nyansatte dagplejere for at kende de hjem, børnene sendes ud i, og hvis en dagplejer ikke passer sit job, som det forventes, er det også dagplejelederen, der tager affære.

- Man kan ikke arbejde med ledelse, hvis man bare sidder her på kontoret. For at se behovene og lægge en strategi er det nødvendigt, at man selv er en del af den pædagogiske praksis, siger hun.

Anette Haudal ser dog samtidig fordele ved, at hun som leder ikke går klods op og ned af dagplejerne hver eneste dag, men har lidt distance.

- Min erfaring er, at der bliver meget privat snak, hvis man er meget tæt på hinanden i hverdagen. Det risikerer at flytte fokus fra fagligheden, så her har dagplejen en styrke, siger hun. ■

Med Lilly Skov som leder arbejder dagplejen i Skanderborg Kommune på at give de 0-3 årige et solidt fundament at stå på, så de ikke får problemer senere i livet. Her bliver der lagt vægt på, at det enkelte barn bliver set, hørt og forstået, og børnenes udvikling understøttes af et tværfagligt samarbejde, som dagplejelederen gerne vil udbygge.

Af Trine Kit Jensen

Lilly Skov har været dagplejeleder i sammenlagt 15 år. Først i Silkeborg og de seneste tre et halvt år i Skanderborg Kommune. Her står hun i spidsen for en målrettet indsats, der skal give de små en god start på livet, og i forhold til de bestræbelser har dagplejen meget at byde på, mener hun.

- Det særlige ved dagplejen er det "fami-

liære", hjertevarmen og det forudsigelige, - at barnet møder den samme voksne hver dag. Den lille enhed og den langsomme tid giver mulighed for at skabe de nære relationer og den tilknytning, der er så vigtig for det lille barn, siger Lilly Skov.

Men ingenting sker af sig selv. Siden Lilly Skov trådte til som leder af dagplejen i

En god start forebygger

Skanderborg har hun derfor været optaget af at skabe fælles retning i en organisation med 275 ene-arbejdspladser og over 900 børn, spredt over hele kommunen.

I den proces spiller to områdeledere og 15 dagplejepædagoger eller fagligt pædagogiske ledere, som de kaldes her, en væsentlig rolle. Sidstnævnte har alle taget diplommoduler i personligt lederskab for at være bedst muligt klædt på til at give dagplejerne den kvalificerede rådgivning og vejledning, der i Lilly Skovs øjne er et andet positivt særtræk ved dagplejen.

- Hvor kan man ellers få individuel sparring i det daglige arbejde? Det tror jeg mange andre ville ønske, at de også havde mulighed for, siger hun.

Overskriften for det pædagogiske arbejde er, at alle børn har brug for at blive set, hørt og forstået af voksne, som møder dem lige dér, hvor de hver især er. Det er forudsætningen for, at dagplejerne kan guide børnene og få dem til at vokse gennem leg og aktiviteter, der er tilpasset deres behov.

- Alle børn er unikke, og bliver de mødt på deres intentioner af voksne, som kan aflæse deres signaler, er det med til at understøtte den dannelsesproces, de små gennemlever. Det bygger deres selvværd op og gør dem robuste, siger Lilly Skov.

Samarbejde på tværs

Den tidlige indsats i Skanderborg Kommune starter allerede før barnet kommer i dagpleje.

For at sikre, at den svære overgang fra hjem til dagpleje forløber så smertefrit som muligt, er sundhedsplejen altid involveret i visiteringen, hvis der er særlige forhold omkring barnet eller familien, som der eventuelt skal tages højde for.

- Sundhedsplejersken er den første, der møder barnet, og har vi en god dialog med hende, kan vi bedre finde den rigtige dagplejeplads og få overblik over, hvad familien eller barnet har brug for, siger hun..

En tæt dialog med andre faggrupper bliver der også lagt vægt på, hvis der opstår problemer, når barnet er begyndt i dagplejen. Har et barn motoriske vanskeligheder, behov for særlig støtte til at udvikle sociale færdigheder eller på anden måde brug for hjælp, kan der f.eks. indkaldes til tværfaglige samarbejds møder.

Her deltager både forældre, dagplejer, den fagligt pædagogisk leder – plus én eller flere fagpersoner udefra.

- Det kan være alt fra børnefysioterapeuter og sprogvejledere til ansatte i Pædagogisk Psykologisk Rådgivning eller personale fra den børnehave, barnet skal fortsætte i, når det forlader dagplejen, siger Lilly Skov.

Samarbejdet på tværs handler både om at skabe sammenhæng i indsatsen og om at få flere øjne på en problematik, så forældre og dagplejere får det bedste afsæt for at tackle børnenes udfordringer. Møderne behøver derfor ikke at ende med, at det helt store apparat sættes i sving, fortæller Lilly Skov.

- Grundlæggende handler det om, at vi

deler en bekymring og finder ud af, hvordan vi understøtter den gode udvikling for barnet, siger hun.

Mere fokus på sårbare børn

Inden sommerferien skal Skanderborg Kommune forny sin børnepolitik, og står det til borgmester Jørgen Gaarde skal der fremover sættes endnu mere på de aller mindste for at forebygge, at det går galt, når de bliver store.

Den udmelding har Lilly Skov noteret sig, og fra hendes kontor kommer allerede nu det første bud på et initiativ, som dagplejen rigtig gerne vil indgå i og være med til at udvikle.

- Jeg synes det kunne være interessant at sætte yderligere fokus på den tidlige tværfaglige indsats i forhold til sårbare børn og deres familier, siger hun.

Initiativet skal sikre, at børn af forældre, der ikke har forudsætningerne for at skabe den tilknytning, de små har brug for, får hjælp i tide. Mere konkret forestiller Lilly Skov sig et samarbejde, der involverer både jordemødre, sundhedsplejersker, sagsbehandlere og pædagogisk personale i vuggestuer og dagpleje.

- Det tværfaglige samarbejde skal sikre indsatsen i familien, samtidig med at der professionelt i pasningstilbuddet arbejdes med barnets tilknytning til en primær voksen, som f.eks. kan være en specialdagplejer med særlige kompetencer, siger hun.

Tidlig indsats er en god investering

Med en større indsats for de mindste er der i det lange løb store gevinster at hente. Det mener Jørgen Gaarde, socialdemokratisk borgmester i Skanderborg. Op til forhandlingerne om kommunens nye børnepolitik lægger han op til, at der skal sættes mere målrettet på de små.

Af Trine Kit Jensen

Går det galt, mens børnene er små, kan det koste dyrt, når de bliver store. Og de mange penge, der gives ud til særlige indsatser i ungdomsårene, kommer måske for sent. Sådan ser regnestykket ud for Skanderborgs borgmester Jørgen Gaarde. Derfor er der gode grunde til at sætte mere på børnene i deres første leveår, mener han.

- Al nyere forskning viser, at indsatsen i de tidlige år er fuldstændig afgørende for det liv og den indlæring, børnene får efterfølgende. Vi bruger rigtigt mange penge på ungdomsuddannelsesområdet, og det skal vi også gøre. Men når vi nu ved, at det er en indsats på vuggestue- og dagplejestadiet, der for alvor rykker, er vi nødt til at tage en seriøs drøftelse af, om alle vores prioriteringer er i orden, siger Jørgen Gaarde (S).

Sammen med formanden for undervisnings- og børneudvalget Frands Fischer, der også er socialdemokrat, lægger han op til, at temaet om de mindste børn skal spille en vigtig rolle i forhandlingerne om kommunens nye børnepolitik. Den skal være på plads inden sommer, og borgmesteren sætter sin lid til, at der også i de andre partier er opbakning.

- Det er selvfølgelig noget, de politiske

partier kommer til at afveje med hinanden, men jeg tror, der vil være en stærk vilje til at starte længere nede i kæden og skærpe indsatsen i de allerførste leveår. Når vi må lave særligt tilrettelagte ungdomsuddannelser og en række andre dyre forløb er det jo et udtryk for, at noget er gået galt tidligt i livet, siger Jørgen Gaarde.

Borgmesteren ser det som en falliterklæring, at mange unge i dag tabes på gulvet og enten er på samme niveau eller dårligere uddannet end deres forældre. Skal målet om at give 95 procent en ungdomsuddannelse komme inden for rækkevidde, må der tænkes nyt, mener han.

- Ud fra en samfundsøkonomisk betragtning er der rigtig meget at hente ved en generel opkvalificering, så vi bliver mere konkurrencedygtige. På det menneskelige plan ved vi, at sociale færdigheder kan indlæres på samme måde som de boglige. Så en tidlig investering betaler sig, siger han.

Fra pasning til læring

Hvordan den forstærkede indsats nede i småbørnshøjde mere konkret skal udformes, vil Skanderborg-borgmesteren overlade til sagkundskaben at vurdere.

- Det overlader jeg trygt til dem, der har mest forstand på det, siger han.

Men efter- og videreuddannelse af personalet kommer man ikke uden om, hvis en tidlig indsats skal give pote, mener Jørgen Gaarde. Han oplever, at der fra politisk hold i alt for lang tid har været fokus på selve pasningen, mens kvaliteten af den har fået for lidt opmærksomhed.

- Alle kommuner, herunder også min egen og jeg selv, har siden 90'erne været stærkt optagede af at skaffe plads til alle børn. Pasningsgaranti har været et mantra i kommunerne, men med færre børnefødsler bør vi nu kunne finde overskud til at flytte fokus fra pasning til læring også for de allermindste, siger han.

Behovet for mere uddannelse til personalet gælder ifølge borgmesteren især i dagplejen, hvor man som udgangspunkt ikke har skullet have en kvalificerende uddannelse. Men det dalende børnetal åbner nu mulighed for, at dagplejen kan få et løft, så den i endnu højere grad kan gøre en forskel for de små, mener han.

- Lige nu sender kommunerne hver måned dagplejere ud af systemet på grund det faldende børnetal. Det er selvfølgelig trist,

men når man ikke hele tiden er fokuseret på at finde dagplejere nok, kan det i højere grad komme til at handle om udvikling, siger han.

Partnerskab med forældrene

Borgmesterens tanker om en tidlig indsats involverer ikke blot de ansatte i dagtilbudene, men i høj grad også forældrene. For selv om dagplejere og vuggestuepædagoger kan gøre meget, må far og mor følge op derhjemme, så børnene oplever, at der er sammenhæng i tingene.

- En vedholdende, konsekvent og målrettet tilgang til arbejdet med børn kan måske overraske nogle forældre, fordi de tænker mest i pasning og omsorg, når børnene er helt små. Det er selvfølgelig også vigtigt, for ingenting kan stikke kærlighed til børn. Men når det er sagt, er der altså også brug for, at de kommer ind i nogle strukturerede rammer. Det skal der skabes større bevidsthed om hos forældrene, siger Jørgen Gaarde.

Han oplever, at mange i dag står rådvilde overfor, hvordan de griber forældreopgaven an – ikke mindst i børnenes første år.

- Derfor skal vi som kommune byde ind med et tilbud om partnerskab, der giver en fælles forståelse af, hvordan vi skaber et bedre fundament for børnene. Det tror jeg de vil tage imod med kyshånd, siger han. ■

Dagplejen kan hjælpe udsatte børn

Vi skal bryde den negative sociale arv.

Sådan har det lydt fra skiftende ministre, der gang på gang har slået på vigtigheden af en tidlig indsats. En indsats, der også burde involvere dagplejen, eftersom de fleste 0-2-årige bliver passet her og ikke i daginstitutionerne.

Af Merete Nielsen

Dagplejen har imidlertid været uberørt land, når det kommer til forskning i udsatte børn. Og det har fået FOA til at bede Bente Jensen, forsker ved DPU, Århus Universitet, om at kortlægge, hvordan dagplejerne identificerer socialt udsatte børn, hvad de gør for at hjælpe børnene, og hvordan de opfatter effekten af deres arbejde. Undersøgelsen er fra 2008.

En snavset ble springer i øjnene

Bente Jensen har lavet en tilsvarende undersøgelse på daginstitutionsområdet og kan se både forskelle og ligheder.

Dagplejere peger på fysiske frem for intellektuelle tegn, når de bliver spurgt om, hvad der kendetegner udsatte børn. Det kan være dårlig hygiejne og tøj, der ikke passer til årstiden.

- En snavset ble bliver så tydelig i dagplejen, fordi barnet bliver afleveret til den samme hver morgen, siger forskeren. Forholdet til mad springer også mere i øjnene hos dagplejere. Det kan være børn, der overspiser, hvis ikke de bliver stoppet. Eller børn, der ikke kan finde ud af, hvordan man sidder på en stol og spiser.

- Det at arbejde i hjemmet kalder nok mere på, at man lægger mærke til de helt nære ting, så jeg vil hævde, at der i dagplejen er gode muligheder for at se nogle andre, men vigtige, ting som tegn på barnets udsathed.

Børnene har svært ved tilknytning

Dagplejerne har også blik for børnenes evner til at indgå i relationer. En dagplejer siger i undersøgelsen: 'Når jeg nærmer mig barnet, så vil det ikke have mig. Det er som om, barnet aldrig har været vant til, at nogen vil have det.'

- Den form for nære observationer kan dagplejeren

gøre, fordi man er så tæt på barnet, og det ser jeg som en fordel, siger Bente Jensen.

Pas på med at stemple barnet

Men nærhed og omsorg er ikke nok, hvis vi skal støtte og udvikle udsatte børn, påpeger Bente Jensen.

Både med dagpleje- og daginstitutionundersøgelsen har det slået hende, hvor udbredt det er at se barnet eller familien som bærer af en problemadfærd. Og det er uheldigt, mener forskeren.

- Hvis du ser barnet som et menneske, der er præget af fejl og mangler, så ligger det i luften, at barnet ikke dur, som det er. Og barnet får derved opbygget en identitet, som handler om ikke at være god nok.

Det individorienterede syn har desuden konsekvenser for den pædagogiske indsats. Måden, dagplejeren ser problemet, er nemlig afgørende for, hvordan hun handler, siger Bente Jensen.

- Hvis holdningen er, at barnet har nogle mangler, vil dagplejeren forsøge at kompensere ved at regulere adfærd – sørge for det sidder ordentligt ved bordet og sige 'det må du ikke', når barnet slår.

Dagplejere efterlyser netværk

Undersøgelsen viser, at der er blandt dagplejerne er lyst og vilje til opgaven med udsatte børn, men også et stort behov for mere viden, inddragelse og anerkendelse.

- Dagplejerne er meget interesseret i innovation og efterlyser lærende fællesskaber, hvor de kan udveksle erfaringer og sparre med hinanden, så motivationen fejler absolut ikke noget, siger Bente Jensen. ■

Tiltro til effekt

Bente Jensens forskningsrapport viser bl.a. at:

- 29 procent af dagplejerne vurderer, at de har et eller flere udsatte børn.
- Af de dagplejere, der arbejder med socialt udsatte børn, vurderer:
 - 72 procent, at effekten af deres arbejde er positiv i forhold til børnehaven.
 - 52 procent, at effekten er positiv på længere sigt i ungdoms- og voksenlivet.

Rapporten 'Udsatte børn i dagplejen' kan købes via www.unipress.dk

Hos dagplejer Bende Lauridsen må man hoppe ned fra bordet og slå kolbøtter i stuen. Kroppen skal bruges fuldt ud.

“Nu er det min tur.”

Mads insisterer, men Elvira har ikke tænkt sig at forlade trampolinen. Det kilder nemlig dejligt i maven, når kroppen suser op og ned i Bendes køkken.

“En gang imellem må jeg stille æggeuret, så børnene ved, at de får lige meget tid,” smiler Bende Lauridsen, der er dagplejer i Havndal, nord for Randers.

Siden hun i 2009 blev færdig som pædagogisk assistent, har hun været endnu mere bevidst om, hvor vigtigt det er, at børnene udfolder sig fysisk og får stimuleret deres sanser hver dag.

“Det første, jeg gjorde, efter jeg kom tilbage fra uddannelsen, var at købe en lille trampolin, en tunnel og en sansegynge. Og så har jeg fået pillet den der ‘pas nu på’ af mig. Nu overvejer jeg lige en ekstra gang, om det er for min eller børnenes skyld, at jeg beder dem om at holde igen.” ■

Børn skal udfordres mere

**Motoriske vanskeligheder hos små børn hænger ofte ved og giver problemer senere i barndommen og ind i voksenlivet.
Dagplejen kan gøre en forskel.**

Af Merete Nielsen

De skal hoppe, de skal kravle, de skal snurre rundt og hænge med hovedet nedad. Bevægelse og sansestimulerende lege er helt afgørende for børns udvikling og trivsel.

Desværre viser undersøgelser, at langt fra alle danske børn bliver udfordret nok motorisk. De risikerer ikke bare problemer med balance og boldspil, men også manglende koncentration og evne til at indgå i sociale relationer.

Senest har en undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed vist, at mere end hvert tredje barn har problemer med motorikken, når de starter i skole. Undersøgelsen slår fast, at især børn, der er fysisk aktive mindre end en time om dagen, risikerer motoriske vanskeligheder.

Motorikvejleder Nannett Borre har for FOA netop udgivet bogen "Små glade ben" til dagplejen om at arbejde med dagplejebørns sanser og motorik. Hun er vant til at undervise dagplejere på den pædagogiske assistentuddannelse, og ser en øget bevidsthed blandt faggruppen om, at der skal mere bevægelse ind i hverdagen. Samtidig oplever

hun, at der mangler viden om de primære sanser og deres betydning for barnets udvikling. Og det gælder ikke kun dagplejere.

"Mange pædagoger tror, at hvis et barn for eksempel har dårlig balance, så skal det trænes ved at gå på en balancebom. Men det er bare færdighedstræning, som de fleste børn ikke får noget ud af, fordi problemet ofte stammer fra et udviklingslag, der ligger langt under selve bevægelsen, nemlig i integrationen af de primære sanser. Derfor gælder det om at indrette hverdagen, så den giver børn mulighed for at komme ud i deres krops yderste hjørner og led og bruge deres primære sanser så meget som muligt." ■

Læs mere: Undersøgelsen af børns motorik er baseret på næsten 8.000 børn i hovedstadsområdet. Rapporten kan findes på www.si-folkesundhed.dk

Udgivet af FOA – Fag og Arbejde, april 2012
Tryk: FOAs trykkeri
Politisk ansvarlig: Jakob Sølvhøj
Redaktør: Birgit Stechmann, bist001@foa.dk
Grafik og Layout: Bente Stensen Christensen
Foto: Jørgen True
Foto s. 2 Lars Wittrock
Foto: s. 18 Maria P.

FOA
FAG OG ARBEJDE

Stauings Plads 1-3
1790 København V

Tlf.: 46 97 26 26
www.foa.dk